

ACC. NR M. 12892 : 1-8.

Landskap: Västergötland Upptecknare: Mariaeus Kellström
 Härad: Västervik Berättare: Karl Johan Vik
 Socken: Slöta Berättarens yrke: Lantbrukare
 Uppteckningsår: 1953 Född år 1871 i Slöta

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Hemmets prydnade. s. 1-2.

Luf 49.

Begravning. s. 3-5.

" 70.

Frieri och bröllop. s. 6-7.

" 71.

Digerdöden. s. 8.

Skriv endast på denna sida

Luf. 49

Vi hade bara ett rum och vi var åtta stycken som skulle bo där, så det var "surviva" inne ibland. I rummet fanns en stor öppen spis, där vi eldade och lagade mat. Var gång mor bakade fick hon jiva murningen för att komma åt ugnen och när baket var färdigt så murades hälet igen. På sommaren satte mor lör i spisen vid höglidliga tillfällen, när det kom främmande f. ex. den lövet kunde ju inte vara kvar lång stund i spisen. Ut i förstugan sattes också lite grönt och på väggarna med.

Hemma var det mattor på golvet för junnan. Men det var bättre mattor på söndagarna. En del hade halvvattor i vardagsrum och andra hade enis. Till jul skulle det vara julklän i alla stugor och där hade de sina julakonger. Golvet skurades en gång i veckan och då använde de vitmassa.

Benader fanns inte röjvstans, red jag och. Vi hade
7. Saper, men många hade vanligt zipper på väggarna.

Tapeterna var inte fina, men det var åtminstone helt på väggen. Vi hade tre tavlor och de var köpta i Falköping. En var det zigenare på.

Gardiner var det inte många, som hade, men de hade ett slags rövda träskärmar i fönstren. De gjordes av små trästickor och lite mönster kunde det bli. De nådde en bra bit upp på fönstret.

Sukar var inte vanligt alls än på söndagar. Annars var det bara lite extra städning vid högtidliga tillfällen och en blomma på bordet om sommaren och julhögar på julen.

Ljusa sig fick man göra med "gingstickor", men sedan blev det fotogenlampor.

Rekoärter hade vi kanske några stycken, men de var saken många eller saken.

Till jularna satte vi upp quirlander av papper i många färger, så det blev som ett kors i taket, men

2. men var det inte.

ACC. N:R M. 12892:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När det var någon, som hade dött, så lade de pengar på ögonlocken och en stor bok under hakan på honom och det var för att inte ögonen eller munnen skulle vara öppna, men sedan togs både pengarna och boken bort och så lade man dit en vit duk över ögonen istället.

Den döde tvättades strax eller högst två dagar efter dödsfallet. Då fick han ligga på en soffa eller bänk. Handduken de använde då kastades bort, för om ett barn torkades med den eller med snibben, som låg över den dödes ansikte, så blev barnet mörkt under ögonen och såg i syne och om en annan tittade under armen på en som var synt, så skulle den också bli synt. - Sänghalmen brändes och den dödes kläder med. - Många ville ha sina kläder med i graven, men de hade dem inte på sig. Det vanliga var att den döde kläddes i vitt linne och det var en granne eller en släkting, som gjorde det.

Likkammaren hade de allt efter rum. Det kunde vara inne eller i ett skjul. Där var det klätt med vita lakan och ljus brann på ett litet bord vid fönstret.

Kistorna köptes från Falköping och de var svarta. En del fick matsäck med sig i kistan och många hade en flaska brännvin. Kistlocket skruvades på strax innan de gav sig va till kyrkan. Det var många som ville se liket och det kunde de göra på morgonen på begravningsdagen. Om det var någon, som hade kräfta, så skulle han ta på liket, för då dog kräftan.

Prästen höll utfärdstalet och då var de i lövsal. Fanns det ingen naturlig, så ställde man upp pålar utanför och klädde med löv och på vintern med granris och tak var det på, så det blev som ett rum. - För att den döde inte skulle gå igen, kastade de salt efter kistan vid utfärden.

Liket kördes till kyrkan på en fjädervagn prydd med granris. sorgaståten gick efter kistan. Slakten gick främst och prästen ledde den närmast sörjande. De gick två i bredd. Prestaver fanns inte och inte vet jag, om de har det nu. När de kom till kyrkan, sattes kistan på bockar vid uppfartsvägen och sex stycken bar upp kistan till graven i "hanklär". Vid graven bytte de och tog rep istället för handkläderna för de skulle kännas tillbaka till kyrkan och då skulle de vara lika fina, som när de hade lånats.

Lup. 70

Klockaren mötte vid porten och då började de ringa i klockorna. Själv mördare togs över kyrkomuren, för de fick inte komma genom porten och de blev begravna i utkanten av kyrkogården. Själv mördare och dödfödda barn fick ingen ringning, så de passade på att komma med dem när det böningarde.

Jordfästningen var på en söndag i samband med högmässan eller en onsdag. Till för 50 år sedan ungefär skedde jordfästningarna ute.

När prästen höll likpredikan stod han vid altaret och det var aldrig någon skillnad mellan rika och fattiga utan de fick sin likpredikan.

Sorgaståten satt främst i kyrkan under högmässan, och det var ingen annan, som gick dit. Sorgaståten slapp att resa på sig.

Klockaren skulle skaffa ringare och om stora klockan slog sista slaget vid själaringningen skulle en vuxen person dö, annars ett litet barn.

Gravöppningsringning slutade de med för en 50-60 år sedan och kanske mer.

Vid återfärden gick sorgaståten i procession en bit, men sedan gick de hur som helst och vägen var det inte så noga med.

Kalaset var hemma och det hölls på begravningsdagen. - Förning skulle det vara och särskilt till kokerskan och uppasserskan. När gästerna kom från kyrkan blev de bjudna på vin och karameller med svart papper. Kalaset varade länge och de söp mycket, så på natten slogs karlarna.

Efterkalas var det i två, tre dagar ibland. Det var släkt och vänner, som var bjudna. För det mesta var det fruntimmer och tredje dagen var det bara fruntimmer "kärningakalas".

Det var bara kyrkväktaren, som fick betalt för att han grävde graven. De andra fick ingenting.

Kyrkogårdsmuren är av sten. Det är träd utmed muren och det är nog almar. Familjerna hade egna gravplatser och de fick grava var de ville, om de inte hade någon särskild plats. - Kyrkväktaren eller de, som ringde, grävde igen graven. Strax efter det var slut gravde de jord på graven igen.

Gravvårdar. Det mesta var, att de hade bara en kulle, men annars

ACC. N:R **M. 12892:5.**

hade de en vård av sten och något enda träkors fanns det. Det var alltid blommor på gravarna och en del hade pärlkransar, som de hade köpt i Falköping. De tog in dem på vintern.

Grannar och vänner till den döde brukade lägga ut kransar av granris utanför på vägen till kyrkan som en hedersbevisning.

Kvinnorna var svartklädda och karlarna med. De hade band om armen eller på rockslaget. De som bar kistan skulle ha styv hatt med band om.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 12892:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Luf. 71

Ungdomen ordnade med dans på logar och vid vägsål och där roade de sig. På marknader blev de också bekanta, men där söp pojkarna sig fulla och då var de inte så trevliga. Utseendet spelade allt stor roll, men om flickan kunde arbeta var det ju bra. De rika såg ofta bara till pengarna, men för de fattiga var kärleken viktigare. Det var vanligt, att en tog någon från den egna socknen. Hela byn är släkt hemma. De ville att förmågenheten skulle stanna inom släkten och så kunde gårdarna slås samman.

Föräldrarna hade stort inflytande och det kunde hända att ungdomarna tvingades ihop, men det blev aldrig bra. Det var spekulation hos föräldrarna och det var mest hos de förmögna det förekom.

Det var nog aldrig någon, som friade utan att han hade en böne-
man, som ställde för sig. Bönemannen kom först ensam till flickans hem och hörde efter om de var hågade där. Var de det, så hade han friaren med sig nästa gång och sedan fick de klara sig själva. Bönemannen fick mycket för besväret, men jag minns inte vad. - Fästmän fick några presenter. Det var nyttiga ting, köksaker o.d. - Hem -
giften var pengar, kor eller hästar allt efter vadde hade råd.

En särskild bjöd till bröllopet, men vem det var har jag glömt. Prästen och klockaren var alltid med. På kvällen kom ungdomen och ropade ut brudparet och då fägnades de ute med litet av varje. Och oftast låg det fullt med pojkar ute efter stenmurarna dagen efter.

Brudgummens släktingar samlades en eller två dagar före bröllopet hos brudgummen, tror jag det var och där hade de det festligt.

På bröllopsdagen red några och hämtade brudgummen, men hinder på vägen har jag inte hört talas om.

Förning hade alla med sig. De kom dagen före med den. Det var inga fina saker utan vanliga pannkakor och ostkakor. Kokerskan skulle ha särskilt. - Bönemannen var den viktigaste gästen på bröllopet, men jag minns inte om han hade någon särskild uppgift. - Pengar minns jag bara att man samlade till spelmännen. Då skickade man runt en skål under middagen.

Det var mycket dans och bönemannen var den förste, som fick dansa med bruden. Sedan var det ingen särskild ordning. Vid lekarna var de gifta och ogifta blandade om varandra.

ACC. Nr M. 12892:7.

Efterkalas hade de ett par tre dagar efter bröllopet. Då kom det folk från ställena runtomkring till brudens hem. Det var inte många karlar med och det sista efterkalaset kallades "käringakalas" och det varttredje dagen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sigurdorden gick och de sade det, att om en person
grardes ner levande, så skulle det hjälpa och skona
de andra. Och på Tapp i Berka där grarde de ner en
liken lös. Hon fick en ensägis att lugna på och rätt
var det var, frågade hon varför de kastade jord på
hennes ensägis. Hon då skyndade de sig och grarde över
hennes riktigt. Det är ett stängsel runt om där hon
ligger och om inte det stängsel är i ordning, så skall
gården brinna. En gång hade det gått sönder och de
brydde sig inte om att laga det och då brann det på
gården. Det var visst liden. Så de lagade allt stängslet
och vägar inte annat än hålla det i ordning nu med.

Fri uppt.